Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 212 (10.595). Львів, четвер 24. вересня 1925 Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. — Конто почт. щад. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло" Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Інтерпеляція

Сен. Михайла Черкавського і тов. до пана міністра справедливости в справі тяжкого побиття остатніми у слідчій вязниці карного суду у Львові ч. Vr. 562/24 Андрія Мельника, Евгенія Заблоцкевича, Н. Зеленого і инших.

Дня 16. вересня п. р. в часі переводження названих політичних вязнів з тюрми при вул. Баторія до карного заведення „Бригідки" при вул. Казимирівській у Львові.

Дня 17-го вересня ц. р. рано, вістка про побиття продерлась з вязниці і дійшла до відома загалу й оборонців вище згаданих осіб. В наслідок цього оборонці побитих вязнів: д-р Мих. Волошин, д-р Ол. Марітчак і д-р Ст. Федак звернулись до директора канцелярії Павловского, прохаючи дозволу відвідати своїх клієнтів, а коли зустрілись з відмовою, по причині, що згадані вязні відсиджують будьщо-то дисциплінарну кару і тому бачитись з ними не вільно, оборонці, не добачуючи законних підстав у такім розпорядку, звернулись до голови карного суду Гавля, а відтак до голови апеляційного суду Лучкевича. Аж в наслідок цих інтервенцій і щойно дня 19-го п. м. себто кілька днів по фактах, тільки д-р Федак встиг виєднати дозвіл відвідати інж. Андрія Мельника, якого застав у вязничнім шпиталі карного заведення „Бригідки"

Дальші признання Мельника та Заблоцкевича заборонив присутній при розмові слідчий судця.

Слід зазначити, що по нинішній день побитих не піддано судово-лікарським оглядинам, щоби ствердити ушкодження, і взагалі не розпочато карно-судових доходжень проти винуватців.

„Підписані запитують пана міністра:

1) чи йому відомий повищий факт?

2) чи і які розпорядження він видав в ціли усунення цих зловживань і покарання винуватців?

3) чи схоче п. міністр з огляду на велике значіння повисшого факту, що голосним відгомоном відбився серед українського громадянства і певне відбється поза межами Річипосполитої Польської та найде відгук також серед фортмоу міжнародніх інституцій покликаних стояти на сторожі людських прав:

а) вислати задля обєктивного розсліду спеціяльну комісію або делегата, з далеко йдучими уповноважненнями й допустити до участи в доходженях репрезентанта Українського Соймового Клюбу; б) видати доручення комісії чи делегатові, щоби кожному випадку підчас наказаного слідства допускати заступників інтересованих, в цілі уможливлення їм доставити матеріяли, а з окрема ще допустити їх та запропонованих ними лікарів до лікарських оглядин.

4) чи схоче п. міністр на основі представленого йому фактичного стану розпорядити телеграфічно припинення в урядуванню директора вязниці при вул. Баторія і директора карного заведення „Бригідки" та всіх, які своїм недбальством чи злобою завинили в тому зловживанню.

В своїй інтерпеляції домагався сен. Черкавський: а) вислання спеціяльної комісії або делегата до розсліду подій у львівській тюрмі з участю представника Української Парл. Репрезентації, б) допущення при розсліді оборонців, матеріялів і приватних лікарів і в) припинення в урядуванні директора судової тюрми та всіх винуватців.

Також домагання поставив сен. Карпинський міністрові справедливости Жихлінському.

У вівторок 22. ц. м. надійшла від сен. Черкавського така телеграма до д-ра Федака:

„Інтервеніював у міністра сен. Карпинський. Сьогодня їде на слідство інспектор (розуміється, поліційний. — Ред.). Повинен допитать Вас як свідка. На решту точок (міністер — Ред.) не погодився. Ставимо йому (домагання — Ред.) завтра на письмі. Інтерпеляція внесена".

Ключи Клюнів і не-Клюнів.

Як вже вчора було зазначено, в неділю 20. н. м. внесено до прокуратури карне донесення. Делегація, зложена з адвокатів: д-ра М. Волошина, д-ра Ст. Шухевича й д-ра Ст. Федака була у надпрок. Свободи, домагаючись допущення при судово-лікарських оглядинах оборонців і приватних лікарів. Головний прокуратор заявив, що карне донесення віддано судові, а про допущення оборонців і лікарів рішить слідчий судця. Опісля делегація була у през. карн. суду Гавля, домагаючись дозволу на побачення з вязнями. Обор. д-р Шухевич спеціяльно домагався побачення з арешт. Коваленком. През. Гавель обіцяв дати відповідь в понеділок.

З черги подалася делегація до віцепрезидента Лучкевича і поставила йому на письмі цілу низку домагань. Віцепрез. Лучкевич признав домагання оборонців слушними, та полагодити їх не міг ізза недостачі урядового завідомлення.

В понеділок 21. ц. м. в 9-ій годині рано д-р Ст. Федак явився у слід. судді Ліндерта, домагаючись побачення з побитими і допущення українських лікарів. Судія відсунув рішення до год. 10·30. Коли в означеному часі явилися д-р М. Волошин, д-р Федак й обор. Л. Петрушевич, одержали відповідь, що він за.

ведив судово-лікарські оглядини (по шести днях!), одначе без участи приватних лікарів і оборонців. Оборонці зажадали рішення на письмі, щоби внести відклик до радної палати.

Опісля знову удався д-р Федак до віцепр. Лучкевича в справах, які предложив йому попереднього дня. Та виявилося, що п. Лучкевич ще не може полагодити тих справ, бо ще не одержав урядового звіту. Супроти того д-р Федак висловив здивування з того приводу, бо в часах бездротних телеграфів навіть з Вашінгтону можна вже було одержати звідомлення.

У вівторок 22. н. м. судця Ліндерт удався з судовими лікарями до „Бриґідок" (по семи днях від хвилі побиття!) щоби перевести оглядини. Одночасно д-р Федак удався до Апеляції, де през. Червінський заявив, що нішо не стоїть на перепоні побаченню оборонців з побитими. Він годиться теж на приватних лікарів, одначе вони могтимуть перевести оглядини тільки в приявi суд. лікаря і вязничної управи.

В понеділок д-р Ст. Шухевич одержав дозвіл від радн. Маєра на побачення з Коваленком. Та дир. карн. заведення Клюк не дозволив на побачення. Тоді д-р Шухевич телефонічно порозумівся з през. Червінським і цей дозволив на побачення. Одначе Клюк вдруге відмовив, бо він в „Бриґідках" є всевладний і — розуміється — нікий Червінський не має права йому приказувати.

В суботу видав був віцепрез. Лучкевич дозвіл на доставчування побитим домашніх харчів. І справді в неділю прийнято молоко й инші харчі для пол. вязнів, але вже в понеділок Клюк відмовив, бо президія Апеляції не має права вмішуватися у його внутрішнє урядування.

Розбіжности.

Сенатські поправки до закону про земельну реформу.

На понеділковому, пленарному засіданню сенату приступлено до остаточного голосування над законопроєктом про земельну реформу. Спочатку голосування відбувалося без великих труднощів. Принято цілий ряд поправок та доповнень правиці. Та вже при голосуванні над 26. артикулом прийшло до першої поважнішої сутички.

Поправка правиці, внесена сенатором Крижановским, викликала сецесію „Визволення". Поправку принято, не зважаючи на домагання „Визволення" відложити засідання до слідуючого дня, та засягнути в тій справі опінії уряду. На основі поправки держава повинна платити гіпотечні довги, що обтяжуватимуть призначені на парцеляцію маєтки по сплаченню власниками довготермінових довгів. „Визволеннє" домагалося вияснень уряду про те, чи він має на це відповідні фонди. Внесок „Визволення" відкинуто, після чого воно опустило засідання.

Колиж прийшов на чергу 27 арт., то йому надано в сенаті такий справлений вигляд: „Забудування, деревостани, води, промислові заведення і господарські меліорації будуть оцінюватися окремо на основі їх вартости". В ухваленому соймом законі стояло: „Оцінка грунтів, будівель, деревостанів і вод відбуватиметься шляхом відповідного примінювання обовязуючих приписів при устійнюванні вартости нерухомостей для оплати маєткового податку, поміщених у розпорядку міністерства скарбу з 15. листопада 1923 р. Отсю поправку теж принято, не зважаючи на спротив „Пяста" і ХД. Наслідком цього покинули салю засідань ще й Пястовці та хадеки. Клюб ППС, взагалі не брав участи в голосуванні. Таким чином у сенаті остала тільки та частина, яка форсувала свої поправки на комісіях на некористь ухваленого соймом законопроєкту.

Крім повищих принято сенатом перед сецесією такі поправки: До 1 арт., щоби проводження нової земельної реформи обняло також комасацію грунтів, ліквідацію сервітутів і меліорацію неужитків. Поправка до 2 арт. виключає від парцеляції усі ліси, а не тільки раціонально загосподаровані. До арт. 3 принято поправку сен. Смульського, щоби максімум посідання на „кресах" побільшити з 300 на 400 гектарів. Поза максімум посідання залишається при власниках лісний простір понад 200 гект., а на „кресах" понад 50 гект. Соймовий проєкт установив цифри 50 і 100 гект. Крім того рішено не враховувати власникам до максимальної норми посідання забудованих теренів, хмельників, винниць і садів, які заложено перед 1 липня 1925 р. а які є раціонально ведені.

До арт. 5. додано два нові уступи, що постановляють побільшення максимальних земельних норм: 1) в тих маєтках, які вели від 1. січня 1925 і ведуть тепер інтензивну продукцію цукрових буряків до 6-тикратного простору, що був занятий під плянтацію в 1923 і 1924 рр. згідно з вибором власника. Таким чином збільшений земельний простір не може переходити поза 700 гектарів; 2) у тих маєтках, які перед 1. січня мали або мають активні або відбудовуючіся гоpальні та крохмальні до 4-рократного простору, що був ужитий під управу бараболь на потреби тих закладів у 1920 і 1924 р. згляднo з 1914 р. залежно від вибору власника. Так побільшений понад максімум посідання простір не може переходити поза 500 гектарів.

По сецесії при ухвалюванні 26. і 27. арт. зібралися всі опустивші засідання сенату клюби на окремих нарадах і опублікували декларації, в яких мотивують свою сецесію. І так „Пяст" у свому комунікаті з того приводу, перечисливши всі ухвалені сенатом поправки, робить такий висновок: „Відкиненням внеску („Визволення" і Хадеків) на відложення засідання, сенатська більшість доказала, що наміряє використати перевагу для переведення своїх поправок. Супроти того клюб „Пяста" вважає дальшу участь в голосуванні безцільною та на знак протесту покидає салю". Аналогічні декларації тільки з відмінними дещо мотивами зложили клюби „Визволення", Хадеків і ППС.

Під стягом „демократії".

Промова сенатора М. Черкавського на пленумі сенату 1? вересня 1925 р. при обговорюванні земельного закону.

Високий сенате! Польський селянин в Польщі потребує так само землі, як селянин в кожній державі з рільничим господарством, в державі, в якій хліборобство творить головний варстат народньої праці. Ми, Українці й Білорусини, добре знаємо це, і тому, як демократичний нарід, не маємо нічого проти того, щоби він отримав ту землю у потрібній для його екзистенції скількости, і тому ми булиб завжди готові — на скільки це лише від нас залежить — причинитися до ухвалення такого закону, який задоволив би цю його потребу. Бо без землі і польський селянин, польський хлібороб, так само як хлібороб кожної иншої національности, істнувати не може. Але як представники нашого українського та білоруського народу, народу який живе, виключно з хліборобства, який в своїй екзистенції багато більше ніж польський нарід залежить від того варстату праці, що зветься землею, — маємо святий обовязок боронити живучих інтересів передусім свого народу, дбати за те, щоби батьківська земля, той варстат праці нашого народу, не був відібраний йому, не був йому видертий, а разом з тим, щоби таким робом взагалі не прийшло зменшення сталого посідання нашого народу на його території.

Тому ми моглиб причинитися своїми голосами до ухвалення тільки такого земельного закону, по свойому змістові навіть найрадикальнійшого, який не змагав би до позбавлення нашого народу його землі, головної підстави його фізичної і національної екзистенції, яка не роздавала би тої землі чужим нашому народові елементам, ріжним кольоністам і осадникам, тої землі, що її поливав він цілими віками своїм потом і кровю, мозольною своєю працею обробляв і до культурного стану довів.

Згідно з нашою совістю і з волею нашого народу, який прислав нас сюди, можемо голосувати тільки за таким земельним законом, який, даючи землю польському хлопові з обшарів, положених на польській етнографічній території, нічим не загрожував би святим правам українського та білоруського населення до землі, положеної на етнографічно отже й історично-українській та білоруській території.

Тимчасом закон, який є предметом нинішніх нарад Високого Сенату, у тій формі, в якій він вийшов зі сойму і з тими дрібними змінами, які були введені до нього на сенатських комісіях, є типічним законом, змагаючим до поселення на нашій землі, на т. зв. кресах, на непольській землі, польського хлопа і робітника, взагалі елементу етнічно польського, з ясною політичною метою польонізації нашої землі. Само собою розуміється, що не можемо приложити своїх рук до ухвалення такого закону. Навпаки: мусимо повалити його або всіма способами причинитися до унеможливлення введення його в життя. Так наказує нам святий обовязок оборони найживучійших інтересів нашого народу, якому в противнім випадку грозить велика небезпека а то й смерть.

Закон, який називається тепер законом про виконання земельної реформи, був внесений до сойму як проєкт під титулом: „Закон про парцеляцію і осадництво". І та назва закону, назва цілком правильна, найкраще пояснює суть закону, його зміст і ціль, яку сойм хоче скрити під зміненою фальшивою назвою земельної реформи.

Отже повторяю, — цей закон є для нас не до прийняття, і ми мусимо зайняти супроти нього таке становище, як цього вимагає рація нашого національного істнування. В даному разі на зміну нашої постанови не вплине ніяке посуджування нас в антидемократизмі, в якомусь спеціяльному виступі проти польської демократії, або в якомусь „шовінізмі", про який на комісійному засіданні говорив п. сенатор Возніцкі, кажучи, що ніби то проти земельної реформи, яку хоче ввести в життя польська демократія, разом з польською правицею виступають „усі націоналізми меншостей". Проти агресивности, відкіля вона не йшла би, мусимо боронитися як можемо, і якщо ту агресивність підтримує польська демократія, то через те та агресивність не є для нас лекшою від замахів польських консервативних кол. Адже є фактом, що в хліборобських справах, які торкаються тзв. кресової землі (не тільки в цій останній справі) для нашого українського народу польська демократія є багато шкідливійшою ніж польська правиця, бож усім відомо, що головна пружина кольонізаційної акції на кресах находиться в руках „демократичної" партії „Пяста", з якою вкупі йде і „Визволеннє" і „ППС.". Передусім вони, ці „демократичні" польські партії, рішаючи нинішній закон в його „демократичному" тексті, хотять континуувати насилання на українські й білоруські землі нових ватаг польських кольоністів, від яких наш нарід і так вже терпить забогато. Пан Вітос сказав у своїм часі, що тріскі границі Польщі на Сході заведе своїм плугом польський хлоп, який — як жадає того п. Станіслав Ґрабскі — має за деякий час змінити й етноґрафічне обличчя східних кресів. Отже з якої речі і в імя якого підозрілого демократизму маємо жертвувати інтересами нашого народу?

(Продовження буде.)

Злагіднення диктатури в СРСР.

Заява Каменєва.

У одному зі своїх останніх виступів на партійній конференції заявив Каменєв, що комуністична партія більшовиків прийшла до пересвідчення про потребу злагіднення пролетарської диктатури. Для осягнення цього партія вужиє усіх можливих заходів. Віденська „Нає Фрає Прессе", з якої беремо цю інформацію, пише далі, що деякі познаки такого змягчення диктатури помітні вже тепер. До них зараховує вона між иншим розписання нових виборів і відповідальність радянських органів. Велика частина населення — пише далі названий орган — дістала би змогу знова взяти активну участь у політичному житті.

Польща.

Заповідь жадання нових уповноважень від сойму для мін. скарбу фінансів викликала серед польських господарських кол фатальне враження, так, що півурядово дементують вже цю нову диктаторську забаганку Вл. Грабского.

Буджет на 1926 рік перевисшає суму 1 міліярда 900 міліонів зол.

Сойм збереться 6 жовтня: на 29 н. м. скликані комісії військова, скарбова й освітня.

Зїзд польських адвокатів у Познаю радитиме м. н. над питанням оборони комуністів і шпіонів. Деякі гурра-патріоти жадають, щоби в таких процесах боронили лише оборонці з уряду.

Окружний зїзд „Пяста" в Кракові прийняв після рефератів посла Вітоса, Бирки й Керніка резолюцію про узалежнення свого становища до уряду Ґрабских від програми санації катастрофальних господарських відносин.

Мін. Скшинськi збирається виголосити на комісії заград. справ експозе про відношення Польщі до гарант. пакту й взагалі до нинішнього міжнар. становища.

Методи комуністичної пропаґанди.

Голос бувшого англійського міністра члена „Лейбур Парті" Сновдена.

Бувший державний канцлер Великобританії, один з найчільнійших провідників англійського робітничого руху, Пилип Сновден, помістив свіжу статтю про методи комуністичної пропаґанди, підкреслюючи, що треба пильно, обєктивно слідкувати за нею, а не нехтувати її.

Згадана стаття дуже цікава тим, що її автор майже стримується від рефлексій на згадану тему, а в дуже звязкій формі передає головні ідеї комуністичної пропаґанди. Центральною ідеєю цієї пропаґанди є, на його думку, підготовка до кривавої боротьби робітничої класи з буржуазією, з метою захоплення влади. Комуністи відкидають можливість мирного переходу сучасного суспільного устрою в новий і не вважають його доцільним. Такий перехід є найменше можливим у країнах з високо розвиненою промисловістю. Робітниче представництво, що дійшло би там до влади на підставі соціялістичної програми і в наслідок виборів, могло би бути загрожене узброєною силою буржуазії.

Тому-то треба буржуазію знищити в її корінях, при помочі громадянської війни. У такій війні найлекше здійснити диктатуру пролетаріяту. Ця диктатура є найбільше рішучою і найбільше революційною формою боротьби клас

Для забезпечення гегемонії пролєтаріяту треба скинути зі суспільних становищ усіх представників „робітничої аристократії“ (не значить усіх соціялістів) і „працьовників буржуазії“. Їх треба заступити комуністами, навіть, коли вони не мають на ці становища кваліфікованих даних. Головним мотивом такої тактики є те, щоби найвищі диктатори пролєтарської держави не мали у своїм найблищім оточенні небезпечних конкуро-кандидатів на престол, нових Наполеонів.

Першим завданням комуністів є, як відомо, знищити весь демократичний лад та його інституції — міжнародньою пропаґандою. Для цієї мети комуністи мають входити у соціялістичні партії та професійні організації усіх країн, настроюючи революційно робітників. Головну вагу кладуть на військо, фльоту та літунів, які в мент поставлення на вулицях барикад мали би перейти на бік революційних елєментів. Немаловажним пунктом комуністичної програми є знищення всіх складових частин буржуазної машини, починаючи від парляменту, без огляду на те, чи вони є монархічні, чи республиканьсько-демократичні. Для цього ще ранійше мають працювати т. зв. комуністичні фракції, розвідчі відділи, в буржуазних інституціях.

Комуністи, вибрані в парлямент, не мають працювати для реформ, а повинні користуватись своїм становищем для пропаганди революційних ідей між масою. Таке саме завдання мають комуністи-робітники у тих організаціях, де працюють. Вони мають при кождій нагоді побивати рішучістю своїх виступів опортуністичних, мягких, поміркованих представників робітництва і тим самим перебирати провід над робітництвом у свої руки.

Сновден вражає те, що під безоглядний вплив метод цієї пропаганди з Москви піддаються чужинні соціялісти, яких представники III-го Інтернаціоналу вважають тільки паперовими фіґурками і використовують як знаряддя своєї політики. Сновден уважає найкращою обороною проти цієї політики вясовувати ясно її мету та методи. Він вірить у великі суспільні та господарські переміни, які є невідкличні та прикрі, але не вважає необхідним переводити їх громадянською війною та проливом крови. Здійснення бажаних реформ добачує він тільки на шляху еволюції суспільного ладу та його установ, на основі принципів демократії.

Орґанізація фахових торговельних сил.

Зїзд абсольвентів висших торговельних шкіл і однорічних курсів.

Скликаний Тимч. Комітетом зїзд абсольвентів висших торговельних шкіл і однорічних торговельних курсів відбувся 20. ц. м. у Львові в малій салі Тов. ім. Лисенка. Присутніх було около 80 людей, безпосередньо заінтересованих у зїзді, та 27 відпоручників економ. інституцій, преси і гостей.

Зїзд отворив п. З. Рудик, який пояснив у кількох словах ціль зїзду, відчитав привітні письма та запропонував на почесного президника дир. Д. Коренця. Зїзд приняв цю пропозицію оплесками. До проводу покликано: інж. Дякова зі Станиславова як голову, д-ра Котецького зі Львова як заст. голови і пп. Сербина і Яворського на секретарів.

Орґанізаційний реферат виголосив п. В. Несторович.

В І. частині своїх виводів референт зясував загальне екон. положення українського народу під Польщею та ту ролю, яку в практичній економічній роботі повинні би відігравати люде з теоретичною торговельною освітою. Він вказав на вороже відношення деяких громадських кол до тих останніх, яка виявляється в тому, що богато торговельників не має приступу до економічних інституцій, заповнених людьми з инших фахів, в наслідок чого фахові торгов. сили мусять бути без праці або відходять від свого фаху, а то йдуть на службу чужинців. Фахове доіживлювання — говорив промовець — має свій глибокий зміст у продуктивности праці. Воно скрізь загально признане, а тому і у нас не тільки не годиться його горджувати, але саме на наші економічно недорозвиненій більше цінити. Теоретично освічені торговельники повинні находити зрозуміння та гостинний прийом в інституціях економічного характеру, і згодом, після відповідної практики, як люде з ширшим торгов. горизонтом повинні найтись на більш творчих позиціях. Та референт перестерігав одночасно перед переціненням теоретичної освіти та перед аґресивністю у здійснюванню своїх постулятів. Він радив товаришам відповідною працею виказати ad oculos вартість теоретичної підготівки. — Будувати торговельне життя без патріотичних апелів, а на ґрунті купецьких прикмет. Життя примушує шукати також нових варстатів праці. Лірвам у вдачі українського народу вимагає — по думці референта — при нових почтах перш усього імпульсу. І в цьому напрямі повинна також розвиватися діяльність зорганізованого торговельного елєменту.

В ІІ. частині п. Несторович подав схему фахової організації, якій підобрав назву „Екон. Громада“ (поширену потім на Українська Ек. Гр.) і визначив її широкі завдання. На звичайних членів пропонував абсольвентів Вис. Торг. Шкіл, однорічних торг. курсів і Торг. Академій, а на членів-кореспондентів (з рішаючим голосом у всіх справах з виїмком справ І. секції п. н. „посередництва праці“) цінних для практичної і теоретичної праці товариства заслужених працьовників на економічному полі.

Реферат, який віддеркалював настрої зібраних торговельників, приняв зїзд вдячними оплесками.

Дискусія, в якій забирали голос деякі визначні представники української економічної політики, які одночасно витали зїзд від ріжних інституцій, та багато торговельників, — виявила розбіжність поглядів на думки референта. Особливо розійшлись дискутанти в питанню форми нової організації. Дехто — (в більшости гості) — м. ин. інж. Ю. Павликовський, дир. Филипович, дир. Ю. Шепарович — хотіли бачити нову організацію кооперативною — більшість одначе волїла кооперативну форму т-ва. (по закону про т-ва з 1867 р.); до цих останніх, що радили не організуватись під фірмою кооперативи належав м. ин. ред. А. Гаврилко. З промовців слід занотувати проф. Березовського і п. З. Пелеського, які перестерігали перед надто великими претенсіями відносно відповідальних посад в істнуючих інституціях; інж. Л. Твориддя, що говорив про потребу співпраці між аґрономами й торговельниками; п. Кошуха, що промовляв від імени купців, пп. Обрізкова, Мартинця, Станкіра, Трояна і ин.

Пополудневе засідання зїзду почалось рефератом проф. І. Шимоновича п. н. „Перспективи зах.-торг. промисловість“, який за відсутністю автора, відчитала п-на Давидовичівна. Після того весь час аж до кінця нарад проходить під знаком творення нової фахової організації. В основу покладені були провідні думки орґанізаційного реферату і згідно з ними був зредаґований Тимч. К-ом та принятий на пленумі проєкт статуту. Зїзд погодився на форму Т-ва по думці закона з 1867 р. визнав доцільність 4 секцій в ньому: 1) статистики і посередництва праці, 2) преси і пропаганди, 3) економічної студії і 4) організаційну.

Нову організацію названо „Українська Економічна Громада“. Головою вибрано п. В. Несторовича, до Ради Товариства 14 членів.

Після звичайних кінцевих промов і закликів учасники зїзду розійшлись в год. 8 вечір.

Враженням та рефлєксіям зі зїзду посвятимо окреме місце.

Нова Мацохіяда?

В афері вбийства кс. Ідеца кармелітом Ковачем не зайшла за вчорашній день ніяка особлива зміна. Поліційне слідство йде дальше, супроводжуване запевнюванням брукової преси, що вбивця — ненормальний мешканець, для якого треба мати радше співчуття в його недузі. Тимчасом ревізія в келії убийці викрила в його столі дуже широку кореспонденцію, всілякі документи, силу фотографій, — словом: матеріял, який дуже мало свідчить про умове калїцтво кс. Ковача. При тім польські газети цілком не підкреслюють цілої сили моментів, які при цій нагоді виходять на верх та які є дуже характеристичні для відносин у монастирі оо. Кармелітів у Львові — і мабуть для усіх польських монастирів. І так чуємо, що убийця монах Ковач мав до розпорядження цивільне убрання (як „цивіль“ віддався в руки поліції); він вийшов пізньою ночі з монастиря — і ніхто цього не бачив, значить така поведінка монахів могла практикуватись частійше; польська преса, яка хоче затушувати цілу аферу нібито божевіллям убийці, твердить, що кс. Ковач — здеґенерований сифілітик; не кидає гарне світло на континґент мешканців монастиря. Дальше чуємо, що ОО. Кармеліти мають до розпорядження целївка, бюрка, шафи — значить: цілком „буржуйські“ мебелі з-під фляшки руму, яку буцім-то кс. Ковач випив перед убийством, залишивши другу половину у шафі, також свідчить, що взагалі польські монахи не заробляють на небесні блага душі земним умертвлюванням тіла.

НОВИНКИ.

— **Ліквідація українського шкільництва на Волині.** У холмському „Нашому Життю“ з 20 ц. м. читаємо таку замітку: З першого вересня 1925 року українська школа в Володимирі зліквідована. Хлопців перевели до польської школи, а на їх місце прислали дівчат з польської школи. Призначено вчительок виключно Польок. Дітям наказано купити виключно польські книжки. Батьки українських дітей стурбовані, дожилися й дочекалися. На 7-ім році існування „демократичної“ Річипосполитої після пресловутого шкільного закону зникають останні українські школи. Що дає початкова польська школа українським дітям, знають добре батьки тих дітей. Кожному батькові хотілось-б, щоб його дитина була добре вихована, в міру зросту всебічно розвивалася, а дійшовши літ, стала громадянином - Українцем. Таке виховання можливе лиша в рідній школі. За браком приватних українських шкіл Володимирчанам прийдеться виховувати своїх дітей дома. Треба енерґійно протестувати проти ліквідації українських шкіл і домагатися рідної школи. В кожній українській хаті повстане рідна школа“. Це останнє речення повинно стати провідним гаслом усього нашого народнього виховання. В останніх часах щораз яскравійше виходить на верх застрашаюча байдужність, з якою батьки ставляться до національного виховання своїх дітей і вся та атмосфера опортунізму й пустословної „обивательщини“, що розпаношується головно по інтеліґентських наших домах. В кожній українській хаті повинна повстати рідна школа і чим дужчий польонізаційний натиск ітиме на українське урядове шкільництво, тим поважнійшим повинно ставати хатнє виховання дітей в національному дусі й тим кращі організаційні форми повинна приймати рідна позашкільна освіта.

— **З тайн педагоґічних реформ польського міністра освіти.** Варшавське м-ство освіти видало для німецьких народніх шкіл — покищо лише шкільної округи Лодзь — заборону вживати в двох перших класах готицького письма. Всі читанки й підручники мають бути друковані латинкою. Щойно в 3 і 4 році науки можна поруч з латинським письмом вживати готицького, а в дальших класах лише готицького. Німецькі газети в Польщі („Lodzer Volkszeitung“, „Deutsche Rundschau“, з Бромбергу „Kattowitzer Ztg.“), які даремне хотіли дізнатись, які то розумні педаґоґічні орґанізатори спонукали м-ство до такого [illegible], приходять до висновку, що причиною тої реф[illegible] є те, що ріжні „високі“ й найвисші урядовці з м-ства освіти мають на Познанщині власні книжкові друкарні та видавництва; міністерство освіти призначає для вжитку в школах тільки ті підручники, які виготовлюються в їх підприємствах, а всі инші, які творять немилу конкуренцію, усувають реформістичними декретами. Такої ревеляції, яку вперше принесла згадана „Льодзер Фольксцайтунґ“ — варшавське міністерство освіти навіть не старалося дементувати!...

— **Ucrainica.** В липському журналі „Zeitschrift für Musik“ (1925, червень, стор. 366—367) помістив д-р З. Кузеля більшу рецензію на збірку д-ра Ф. Колесси „Народні пісні з південного Підкарпаття“, згадуючи при тім і про инші новійші збірки українських народніх пісень Ф. Колесси, Ст. Людкевича й Квітки. Українській музиці присвячені теж дрібні замітки в инщих числах журналу (зш. за квітень і вересень).

— **Д-р Тит Евг. Бурачинський у Львові.** Знаний з нашої лікарської літератури хірурґ-оператор д-р Тит Евген Бурачинський бувший довголітній асистент хірурґічної клініки проф. Ридіґера у Львові а опісля примар хірурґічного відділу при краєвім шпиталі в Чернівцях, переніся на постійний побут до Львова і приймає хорих при вул. Сапіги ч. 25. Наша українська громада відчувала вже віддавна брак свого солідного і першорядного хірурґа-оператора. Сподіємося, що наша суспільність буде користуватися його спеціяльною лікарською освітою і досвідом, як лікаря-спеціяліста-оператора в хірурґічних хоробах як також в хоробах горла, носа і уха. Д-р Бурачинський буде ординувати також в Народній Лічниці, щоби дати спромогу і незаможним людям нашої суспільности користати з його науки і довголітньої практики.

— **Податкові справи.** Кр. Союз Ревізійний повідомляє: Хто має податкові залеглости, а виплатить їх до дня 26. вересня 1925 року, тому буде почислений всього один відсоток проволоки замість чотирьох відсотків. Це розпорядження відноситься як до правних, так і фізичних осіб.

— **В довах „почтенія“.** В суботу 19. ц. м. львівська поліція арештувала студентів, членів москвофільського „Друга“ Святослава Пашкевича й Нестора Михалевича за те, що вони на коридорі „Народнього Дому“ побили ославленого рада Ліскевського, [illegible] комісара „Нар. Дому“. Є це мабуть [illegible] порахунки на підкладі боротьби за „Нар. Дім“ між самими москвофілами, а може й наглядний доказ „почтенія“ [illegible] для польської Руси діяльності [illegible]ного ц. радника. Якщо цей [illegible] „почтенія“ наступив в часі виконування комісарських функцій п. радником, то мабуть протестанти можуть звести в поважну халепу, бо це було би знеґатою „власти“.

— **Посол А. Бон на Україні.** Вчора інформували ми про побут посла до польського сойму А. Бона в Москві, а нині додаємо, що з Москви поїхав він на Україну, де відвідав Київ, вийшов у контакт з усіма робітничими і селянськими організаціями та [illegible] інтервюерів радянських газет. Їм заявив, що політичне становище Польщі характеризує найкраще щораз то більше зростаюча пляново боротьба робітництва та селянства з пануючим режімом. Політика польського уряду на „кресах“ причинилася з відношенню до Українців і Білорусинів заслуговує на як гострійшу догану і напятнування. Вона змірає до цілковитої асиміляції обох тих народів. Її мета спольщити усіх та знищити українську і білоруську культуру. З України їде посол Бон на радянську Білорусь.

— **Експорт збіжжа з Польщі.** Львівський пепесівський „Дзєннік людови“ інформує, що Польща розпочала експорт збіжжа на велику скалю. Вже підписано контракти на експорт із Чехословаччиною, Данією і Голяндією. З Польщі вивезено вже за останніх кілька тижнів 8 тисяч вагонів жита. Дальші транспорти жита і пшениці в дорозі.

— **Право ласки.** Президент польської республики Войцеховскі уласкавив недавно капітаніста Гордлічку, який убив мачуху. Причиною вбийства було спадкове непорозуміння. За те засудили його на чотири роки тюрми. Наслідком амнестії третина кари відпала. Та не зважаючи на це, президент Войцєховскі змінив Гордлічці кару до півтора року, але не тюрми, а твердині. А кара твердині не потягає за собою втрати горожанських прав. Ще давнійше президент уласкавив і багатого промисловця Рокосовского, який убив свою жінку. Крім цього уласкавив п. президент лодзького промисловця Кона, який утік перед большевицьким наступом до Данціґу перед військом. Ось це факти щедрою рукою розділюваної президентської ласки. В тому самому часі не було ласки для многих, многих инших засуджених, а для яких, про це знає цілий світ.

— **Хайдери ім. Ст. Грабского.** Під таким заголовком приносить варшавський „Роботнік“ ось яку замітку: Міністр освіти Ст. Грабскі видав розпорядок, щоби жидівські реліґійні школи, удержувані центральною організацією Жидів-ортодоксів у Польщі, — де крім юдаїстичних предметів вчиться і инших предметів по польськи щонайменше 12 годин тижнево, — уважати такими заменітими джерелами знання, що заступають уповні публичні народні школи. Иншими словами Ст. Грабскі зрівняв хайдери у правах із публичними державними початковими школами. Це є перший овоч жидівсько-польського братання Ст. Грабского з жидівським клюбом.

— **Ще одно вбийство у Львові.** Підчас новорічних жидівських свят убив один Жид другого — теж небуваний факт у криміналістиці. Сталось це при вул. Ветеранів на жовківському передмістю у Львові на тлі сусідської ворожнечі поміж родинами Лєвенталів і Шпілєрів. Вертаючи позавчора пополудні додому, стара Лєвентальова зустріла на сходах стару Шпілєрову й обкинула її новорічними бажаннями у формі найгірших прокльонів. Шпілєрова пожалілась синові, який як стій вибіг шукати сатисфакції. Завязалась суперечка, підчас якої чоловік Лєвентальової, Рішард, відскочив до Шпілєра з ножем в руці й завдав йому кілька глибоких ран у груди й живіт. Шпілєр помер того самого дня, а Лєвенталя арештовано, як жертву темпераменту його жінки.

— **Жертва банкроцтва банків.** Господарська катастрофа Польщі й банкроцтва банків потягли вже неодну жертву. Та цим разом самогубство, яке трапилось у Варшаві, не є самогубством банкрота ані людини посередньо зруйнованої крахом підприємства, тільки чоловіка, який не міг пережити моральної гризоти совісти за хибу льокату чужого капіталу. Застрілився професор варшавського університету інженер Олександер Вайда, який склав 28.000 зол. призначених університетом на закупно наукових приладів, хвилево на рахунок в могутньому й популярному Банку для торгу й промислу. Банк надірваний спекуляційною спекуляцією, збанкротував, а проф. Вайда, почуваючи себе посередньо немовби винуватим в утраті довірених йому грошей — відібрав собі життя.

— **Форд у Східній Галичині.** У свому часі розреклямувала Польща нуже широко візиту свого міністра закордонних справ Скшинського в Америці. А з окрема багато шуму [illegible] урядова польська реклама з нагоди побуту Скшинського у місті Детройт. Туди мало його запросити буцімто місько самоврядування. Та американська українська преса інформує що „тридцятьсят тисяч американських горожан Української національности запротестували проти візити представника уряду, під владою якого находяться мільйони гнетених Українців“. З другого боку „Український Прапор“ інформує, що нетомо візити Скшинського у Детройт було проголошено, спрямоване на адресу Форда, щоби він відкрив велику автомобільну фабрику в Галичині, „де багато сировини і дешевого робітника її“. Форд має дати

чавіть свою згоду на таку пропозицію. Якщо воно правда, то скоро наші Карпати живо зроються від фордівських авт, а наші робітники будуть далі примирати з голоду тому, бо будуть вже надто дешеві.

— **Банда 40 словів.** Багаті квартали Льондону терроризують від якогось часу женщини-бандитки, які належать до товариства з дуже симпатичною назвою „банда сорока словів". Ті „Слови" чи краще словиці доконали вже цілий ряд грабунків а навіть убийств і до нинішнього дня льондонській, отже правдиво-англійській поліції (не польській!) не вдалося зловити ні одного „слова".

— **Призначення допомоги „Комітетом Гол. Селу".** На засіданню Комітету Управі Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу" дня 18. вересня п. р. постановлено видати такі допомоги: Українському Сирітському Захистові в Болехові 400 золотих, Повітовому Комітетові Допомоги „Голодному Селу" в Стрию 1000 золотих.

— **Видавнича Спілка „Діло" кооператива з обмеж. порукою у Львові** взиває своїх членів, по думці § 14. зміненого статута, — затвердженого торговельним судом у Львові, — доповнити свої вплачені уділи найдальше до дня 25. жовтня ц. р. до висоти 100 (сто) золотих. Невиповнення цього обовязку в означенім речинці, без окремого повідомлення почтою кождого члена з осібна, буде уважане по постановам зміненого і затвердженого судом статута, за добровільне виступлення з членів Видавничої Спілки „Діло". 1—3

Позір Стрийщина!

В днях від 20. до 26. вересня п. р. улаштовує в Стрию, в салі „Гвязди" артист маляр Карло Костивка виставку своїх образів. Всіх прихильників мистецтва в Стрийщині проситься, користати з нагоди та звидіти цю виставку. 498 1—1

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Сенат ухвалив зем. реформу.

22. 9. в сенаті відбувалося дальше голосування над проектом закона про виконання земельної реформи. Прийняли багато поправок, які погіршують закон. По ухваленню цілого закона прийнято резолюції і засідання відложено без означення реченця сл. засідання.

Коли при уст. 52 відкинули поправку Українців і Білорус., якою домагаються признати першенство при парцеляції місцевому населенню, клюби ті покинули салю засідань.

Приїзд Чічеріна до Варшави і Чехословаччина.

Мін. Скшиньскі конферував із овд. пос. Войковим у справі приїзду Чічеріна до Варшави. Коли стан здоровля позволить, Ч. прибув би до Варшави вже тої неділі.

Скшиньскі прийняв чехословацького шарже д' афер у звязи з чехословацькою пропозицією в Берліні в справі арбітражного пакту з Німеччиною. Крок др-а Бенеша в Берліні вважають в деяких політичних колах відповіддю на заповіджений приїзд Чічеріна до Варшаві. „Народні Лісти" містять голоси визначних нім. політиків, що в справі границь і гар. пакту Німеччина скорше погодиться з Чехословаччиною як з Польщею. Премієр Грабскі конферував з міністром Скшиньским в звязи з пропозиціями Бенеша в Берліні. „Менчестер Ґардієн" у кореспонденції з Варшави пише, що приїзд Чічеріна до Варшави то лише радянський маневр, бо на ділі СРСР. залицяється до Берліна, а відвідинами в Варшаві хоче ввести в блуд Париж і Рим. Виключене, щоби гостина Чічеріна спараліжувала Штреземанові пляни. І „Таймс" уважають відвідини маневром СРСР. для забезпечення собі границь на Сході для позискання вільної руки в Азії.

Англія і чеське предложення.

Чеське предложення безпосередно переговорювати в Берліном викликало в Льондоні загальне вдоволення. „Таймс" повідомляють, що Німеччина приняла дуже радо чеську пропозицію. Чеський посол у тій справі не порозумівався з польським посольством і не повідомляв його. „Крок Чехословаччини — пишуть „Таймс" дуже заскочив Польщу. В деяких колах передбачують подібний крок Польщі. Але хибно було би думати про якусь злуку Чехословаччини й Польщі".

Нац. меншости в С. Народів.

На засіданні 6. комісії Союза Народів затвердили представлений Союзові рапорт голяндського делегата про меншости. Виключено з комітету три держави, які можуть бути в поодиноких справах інтересовані, отже не безсторонні.

Біржа.

Львів, 22. вересня 1925.

Гроші.

Вчора тенденція сильно звижкова. Оборот середній.

Амер. дол. 6·50 — 6·53, канад. дол. 6·00 — 6·10, чеські кор. 0·17·75 — 0·18, леї 0·02·70 — 0·03·00, франц. франк 0·27·00— 0·27·50 швайц. фр. 1·10—1·111, анґ. фунт 28·00—28·50.

Золото. 20 кор. 24·20 —24·50, 20 франк 22·80—23·00; 20 марк. 28·20—28·50; 10 руб 31·00—32·00.

Срібло. Австр. кор. 0·52·00—0·53·00, 5 ав. кор. 2·66—2·72, фльорени 1·33—1·36, рубл. 2·10—2·20, рубель дрібним сріблом 1·06 —1·10.

Збіжа.

Пшениця кр. з 1925 р. 23·00 24·00, жито зл. з 1925 р. 16·00—17·00, ячмінь паст. 14·50 15·50 овес гал. 14—.15.

Польська сензація.

„Чудо" з Українкою, перехрещеною на польське.

Спростування п. Христини Сушко.

У справі поміщеної в нашій газеті замітки під повищим заголовком (ч. 170 з 12. VIII. п. р.) дістали ми були спростування чоловіка п-ні Х. Сушко п. Романа Сушко, яке й помістили у числі 194 з 2. вересня п. р. Крім того одержали ми ще й спростування від самої п-ні Христини Сушко. Воно на загал покривається у своому змісті зі спростуванням п. Романа Сушка і через те в цілости його не містимо. Подаємо тільки ті місця з нього, які не були обняті спростуванням п. Ром. Сушка.

Відносно дітей пише п-ні Х. С. таке:

„Болючо оголошувати дійсно сумну правду, що тоді (в часі недуги! — прим. Ред.) ніхто з Українців дітьми моїми належно не заопікувався і приймила їх громада Баптистів у м. Лодзі — де знайшли діти і батьківську опіку і християнську любов. Всеж не могла я надужити безмежної доброти і любови — навіть іменем Христа — від тієї родини, яка приняла мої дівчатка, бо там теж було своїх четверо дрібних; тож зі студентами, віділздившими з табору, відіслала я малу дитину до ЧСР., де вона донині перебувала у захоронці в селі Черношицях під Прагою. Старшу донечку взяла до себе лікарська родина у Варшаві. — І може найкращі дні, в свойому короткому, а так дуже многострадальному діточому життю, — перебула моя доня у тій світлій духово, благородній родині (теж не українській). З причини недостачі місця не буду докладно переповідати всіх гарних днів моїх того часу а також і чорних днів дітей моїх. Скажу коротко: старшій донечці доходить девятий рік, вона ледви грамотна по українськи; про належне систематичне навчання годі було думати з причин вище поданих".

„І дійсно дитину мою прийняли безкоштовно до згаданої ґімназії (польська ґімназія ґр. Плятер — прим. Ред.), де вона була три тижні, відтак мусіла припинити науку з причини підгорячкового стану, який малій і донині долягає, як наслідок воєнного таборового життя".

„Далі ще одно: дійсно, доктором медицини я не є, але ніколи не була сестрою жалібницею і не повнила обовязків лікарського помічника. Від року 1917—1920 включно у війську УНР. була я курінним лікарем, а коли бракло лікарів з більшим стажем, то мусіла піднятися обовязків полкового лікаря. З освітою, подібною до моєї, була більшість лікарів у війську УНР. — і тоді в горячий і пекучий час борні за визволення Батьківщини, до сповнювання свого обовязку голосилося дуже мало і нами, молодими заступали всі найтяжчі і відповідальні місця в полі. Сьогодня багато з моїх товаришів вже поробили закордонні докторати, я-ж не могла цього доконати, бо стала 100 проц. військовим інвалідом з двома малими діточками без засобів до істнування".

„Про „Те деум" і т. д. не маю що говорити. Безперечно все це є злобною видумкою і неправдою. Свідчу лише одну правду з тієї цілої клевети, а саме, що я дійсно почала ходити по пяти роках і одному місяцеві безвладности ніг, яку я переносила наслідком поранень і контузій. Чи до мого оздоровлення причинилася медицина, чи чудо Боже — про те я говорити теж не буду".

З життя „чесного" чоловіка.

Хлібоїдський вибранець і принагідний виборець.

„Ґазета Цодзєнна", як орган, що має усе відомости „з першої руки" про те, що діється по інспекторатах поліції, подає вістку про скандальну авантуру, яку кілька днів тому зробив в одному шинку при Городецькій вул. у Львові хлібоїдський посол Кравчишин. Кравчишин попивав з якимось своїм виборцем Процюком і все йшло гладко, тихо і мирно, аж поки Процик під впливом алькоголю не пригадав собі, ким на ділі є його достойний кумпан. Слово по слові і контроверсія закінчилась тим, що Процик зробив пану послові одну високо непристойну пропозицію. Така образа викликала не тільки негайну реакцію пана „посла", але й інтервенцію його в дирекції поліції, і ось на приказ з дирекції поліції арештовано нефортунного шинкарського кумпана Кравчишина. Очевидно, „Ґаз. Цодз." використовує цю нагоду, щоб спекти дві печені: 1) оклеветати всіх Українців, називаючи хлібоїдського посла українським послом, і 2) накинутись на дирекцію поліції, — цим разом дійсно неслушно: бож хто инший, як не поліція має право розпоряджатись особою п. Кравчишина і його сателітами й оберігати її, та сама поліція, без помочі якої п. Кравчишин ніколи не став би був послом?!

ОПОВІСТКИ.

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру О. Мітневич:

Тернопіль Саля Міщан. Братства.
24.IX. „Дні нашого життя". (переїздом одна вистава).
Бережани. Саля Сокола.
26.IX. „Циганка Аза".
27.IX. „Маруся Богуславка".
29. IX. „Пан Твардовський".
30.IX. „Вій".

З 15.IX. вступив до Театру як головний режісер відомий артист Вп. Бенцаль. Разом з ним зістали заанґажовані артистки: Вп. Бенцалева і Вп. Барвінок. Театр має намір в скорім часі „авітати на кілька вистав до Львова. 131 19—?

Український мішаний хор Д. Котка:
серда 23.IX. Теребовля.
четвер 24.IX. Підволочиська.
пятниця 25.IX. Золочів
субота 26.IX. Золочів.
неділя 27.IX. Золочів.
понеділок 28.IX. Броди.
вівторок 29.IX. Броди. 115 16—?

Управи повіт. союзів кооператив, Вп. Громадяне, які одержали письма в справі збірки харчів на українських інвалідів, зволять ласкаво у найкоротшому часі подати відповідь, а саме імя, назвиско, місце замешкання і почту особи, яка мала би збіркою занятися. — Українське Краєве тов-о опіки над інвалідами, — Львів, Руська 3.

Загальні Збори

Кружка У. П. Т. в Бережанах

відбудуться дня 4. жовтня в год. 4. пополуди в власнім домі (на Адамівці) зі слідуючою програмою:

1) Звіт уступаючої Управи і уділення їй абсолюторії.
2) Вибір нової управи і делеґатів на Загальні Збори матірного товариства.
3) Внесення. 449 1-1

Подяка.

Складаю отсим як найсердечнійшу подяку Високоповажаним Панам: д-рові Михайлові Козякові і д-рові Осипові Гробельному, лікарям в Станиславові за вилічення мене з дуже тяжкої недуги та за дуже совісну і дбайливу лікарську опіку оказану мені за весь час моєї хороби. — Станиславів, у вересні 1925.

Роман Комаринський.

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.